

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K, za četrt leta 3.50 K, mesečno 1.20 K; za Nemčijo za pol leta 7.90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9.50 K za četrt leta 4.80 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije se pošiljajo preko. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Nakopi se ne vračajo, javeviti. Enostopna polil-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vln., večkrat po dogovoru.

81. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 7. avgusta 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Goriške volitve.

(Iz govora sodruga Etbina Kristana na deželni konferenci.)

Politični položaj v deželi je že sodrug Tuma jako dobro karakteriziral. Ne mislim reflektirati na politično zgodovino v deželi, ki je dovela do sedanje situacije. Aktualno je, da je deželni zbor razpuščen, ker je bil absolutno nesposoben za dele, ne morda radi globoko segajočih principijelnih nasprotij med strankami, marveč zaradi tega, ker so stranke same posebi nezmožne za realno delo v smislu ljudskih interesov. Zaradi tega, ker je vsa politika na Goriškem skozinsko osebna značaja, so se morala prve dni, ko je bil deželni zbor kompleten, poroditi osebna vprašanja, o katerih ni moglo odločiti nobeno načelo, ker ni slo za poravnanje principijelnih vprašanj, temveč le za to, katere osebe se uklonijo. Sterilnost deželnega zbora pa ostane v permanenci in vse kaže, da tudi nove deželnozbornske volitve ničesar ne izpremenijo, ker zopet ne bo principijelnih vprašanj na dnevnem redu, ker bodo izvoljene sedanje osebe, ki bodo imele enak namen preprečiti delovanje, kakor so jih imele sedaj. Kvetjemu če se naredi kaka kravja kupčija pred volitvami, kar itak ni nemogoče glede na značaj strank, ki obstoji v skrajni neznačajnosti. Zaradi tega bi bilo neplodno za nas, podajati se za kogarsibodi v volilni boj, ker ne moremo upati na premenitev političnega položaja v deželi sploh. Socialno-demokratska stranka se v volilni boj nikdar ne spušča radi mandatov, marveč so ti mandati le instrument za doseg drugih ciljev. Ker pa dajejo volitve nekaj več svobode za agitacijo, na drugi strani je pa več zanimanja med ljudmi, se razume, da se stranka ne bo pomisljala, ali stopi v volilni boj ali ne. Gotovo je, da se ga udeleži, in sicer prav

tako kakor da bi imela gotovo upanje, da dobi vse mandate v takozvani splošni kuriji, a ne v ta namen, ampak da najde stike z onimi ljudmi, ki sicer ne pridejo poslušat socialnih demokratov, Oglejati si je tudi ali ne bi stranka prišla po ovinkih do mandatov? Z ozirom na interese, ki jih zastopajo goriške meščanske stranke, z ozirom na položaj, ki je negotov za klerikalno, kakor tudi za liberalno stranko, ne bi bile nič čudnega, če bi bila ena ali druga stranka pripravljena, skleniti s socialnimi demokrati kak kompromis, ki bi eventualno dal tudi socialnim demokratom kak mandat, če bi si dotični stranki mogli zagotoviti s tem brez ožjih volitev svoje mandate. Prepričan sem, da bi bil pri obeh strankah mogoč tak kompromis. Že pri zadnjih volitvah je Gabršček lazil okrog, pa ni povedal nič natančnega, ali bi se dalo socialnim demokratom polovico, tri četrtine ali pa cel mandat, če bi podpirali liberalce. O takih kompromisih se tukaj seveda že zaradi tega ne more razmišljati, ker bi tudi doseg mandator v goriškem deželnem zboru ostala popolnoma brezuspešna, če vzamemo v poštev, da bo usoda bodočega deželnega zbora taka, kakršna je usoda sedanjega. Deželni zbor na podlagi take volilne pravice, kakor jo ima goriški, bi moral imeti kak razred s mogočnimi interesi, razred, ki bi mogel te interese tako zastopati, da bi premagal ostale. Toda goriška dežela danes nima takega razreda. Tudi tista nekdanja signoria ni več to, kar je bila. Danes ni več boja med kakimi velikimi konservativci, ki bi načeloma branili svoje postojanke, in med novo dobo, ki mogočno naskakuje take pozicije. Če se v političnem boju kažejo strasti, se vendar kaže, da je to osebna strast zaradi tistih sedežev v deželnem odboru, ki pomenijo socialno in gospodarsko pozicijo. Pri takih razmerah je že naprej gotovo, da taka volilna pravica, kakršna je tukaj, ne more vsvariti deželnega zbora, ki bi našel novo nalogo tako močno, da bi se morale

stranke pokoriti in ne hote morale delati, ker bi drugače postale nemogoče pri ljudstvu. Danes vidimo, če stranke obstruirajo, da ponavadi še pridobivajo pri svojih volilcih. Temu pa je kriv volilni red. Dalje prih.

Junaštvo goriške H₂O.

V Gorici, 2. avgusta.

Tam, kjer ni nasprotnika, so naši zizibambule veliki junaki na jeziku. Slovenec je že vajen neke baharije, a toliko kolikor je najde pri mladeničih od H₂O, je že najblagohotnejši dusi smešno. Pride vam kakšno fanto, ki se je kotaj za silo naučilo narodnjasko abecedo in zna nekako podpisati svoje slavno ime, pa vam gobezda in gobezda, kakor da bi bila nesreča, če ne bi ves svet spoznal njegove, v nebo strleče neumnosti. Nazadnje človek tem puhloglavcem se ne bi zameril, če ne bi bili ob vsej ošabnosti strahopetni kakor zajci.

Posebno lepe se je izkazala zizibambulska taktika zadnje dni v Podgori. Tam je hotel nekaj rogoviliti goriški Knaflček. Začel je sklicevati shode, seveda lepo po § 2. za zaprtimi vrati, ker — se nasprotniki boje «narodnega delavstva». Rekli boste, da je to neumnost; če se nasprotniki boje, se ne bi bilo treba skrivati pred njimi. Ampak logika zizibambul je že taka. Cel letak wo izdali junaki kot vabilo na shod po § 2. in ves je poln take konfuzije.

Velikanski shod je bil v soboto, 25. julija. Udeležilo se ga je 7, beri: sedem narodnjakov in kakih 10 naših, ki so fanta prijeli, kaj da pravzaprav sploh išče v Podgori in kaj hoče. Bistroumni mladenič ni znal izpeljati nič drugega, kakor da izjavlja pod častno besedo, da niso Gabršček, Hribar in Rybat ničesar storili za ljudstvo.

Na to so ga naši vprašali, zakaj da ne sklice javnega shoda ter so mu rekli, da ga sklicejo

PODLISTEK.

Megla.

Dalje.

— Eh, morda se vendar motim, pomisli. Morda je zunaj megla, pa se mi zdi, kakor da bi bila v sobi.

Kruh, ki je bil pripravljen za zajutr, potlači v torbo, na kratko se poslovi od žene, ki zopet leže, ugasne svečo in odide. Noč je hladna. Začetkoma ga kar stresa. Seveda v sobi je bilo toplo.

— Glej, saj sem dejal. Megla je, megla. In kako je gosta. Kar rezal bi jo.

Pravi si, da mora hiteti, a noge so težke in sploh se čuti neokretnega. In grozno je nerodno, hiteti s temi težkimi nogami, ki se nočejo pomikati naprej ter se pri vsakem koraku takorekoč prilepijo na tlak. Naenkrat se mu zdi tudi pot mnogo daljša kakor po navadi. Pa ta megla. Bedasto je: Vse je sivo, črnosivo, a vendar se vidijo zvezde. In kako migljajo! Skoraj skačejo — gor, dol, sem, tja. —

— Kaj, ko bi dejal v kurilnici, da sem bolan? Vrniti bi se, legel bi, pa bi spal — štirindvajset ur — kaj, osemindvajset ur! Kako bi se mi danes prileglo spanje! Toda kdo bi mi verjel? Kaj naj rečem, ko mi nič ni? Nič mi ni, samo len sem. Ampak spati bi bilo dobro. Niti h kosilu me ne bi smeli buditi. Seveda, voznja premija bi splavala po vodi.

Pa vendar — danes bi bilo bolje, da bi ostal doma. Gotovo ni bolan, ampak tako čudno mu je le, kakor še nikoli. Zebsti ga tudi ne more in vendar ga nekaj stresa. Ali ni to morda strah?

A kakšen strah? Česa bi se bal? Megle? ... Seveda, voznja po megli je vselej neprijetna. In še več kakor neprijetna. Nevarna je. Nihče ne ve, koliko hudobij se skriva v taki megli in vse prežé na vlak in kadar je vodja najbolj brezbrizen, takrat se pripodi pošast nagloma, hipoma, izpremeni železniško znamenje, zamenja barvo in vlak se zadrvi v nesrečo. Dasiravno je bil že kdove kolikokrat v taki nevarnosti in ji je vselej srečno ušel — danes se bo nekaj zgodilo!

Dušič se je ustavil, jezno je pogledal naokrog.

— Odkod te misli? Kdaj je bil Dušič pač strahopeten? Kdaj je verjel v strahove in v slutnje? Kaj bi se zgodilo? Dvajset let je takorekoč doma na stroju. Vozil je po najhujši vročini in po najostrejšem mrazu, po dnevi in po nočji, po megli in po metavici, po burji in po nevihti, vozil je v najnevarnejših okolnostih in nikdar se ni nič zgodilo. Oči so mu bile vedno bistre, misli jasne, kadar je bil regulator v njegovi roki, je bil kakor vkovan. Kaj bi se zgodilo? ...

... Kdo vé? ... Še nikoli, še nikoli — toda danes, danes ... Špiro Lukšič je v Šibeniku štirideset let skakal v morje. To mu je bila šala. Dosti je bilo, da je kdo vrgel desetico v morje in moj Špiro hajd po njo. Bil je najglasovitejši

potapljaec v Dalmaciji. Vendar so ga potegnili enkrat mrtvega iz morja. Megla na železnici je hudobna, naj reče kdo kar hoče.

Marijan res ni bil strahopetljiv in grozno ga je jezilo, da so ga obhajale take misli. Vendar si ni mogel pomagati. Besnel je, da ga je neprenehoma nekaj pikalo: Danes se bo nekaj zgodilo. Cim bolj pa se je jezil, tem bolj pa se je mešal strah v njegovo jezo in tajna groza se mu je zajedala v srce.

Ko je prišel v kurilnico, je bil ves poten in v glavi, v srcu, po vseh kotih mu je šepetalo: Danes se bo nekaj zgodilo, — — — — —

— Grda megla je danes! je dejal kurjaču Francetu Naglaju.

— Kaj pa! Saj nisem slep!

— Veste, gospod Dušič, najbrže ste truden. To se zgodi včas. Kadar je človek prav zelo truden, so tudi oči kalne in potem je včas res tako, kakor bi hodil po megli.

— To je vendar neumno. Truden sem bil že dostikrat, a nikoli si še nisem domišljjal, da hodim po megli, ako je bilo jasno. Sploh pa ne vem, od česa naj bi bil truden.

— Zadnji teden ste imeli hudo službo. Sedaj se zahteva sploh preveč od nas.

— Že res, ampak — — a, nič! Le glejva, da opraviva delo.

Dalje prih.

oni in mu dajo tam priliko za javno diskusijo. Na to je pristal in obljubil, da pride. Res je takoj 27. julija pisal tajniku deželne organizacije sodrugu Petejanu, proseč, naj ga povabi deželni politični odbor, ker drugače se ne bi smatral povabljenega. Obenem zatrjuje, da se ne boji diskusije s socialisti.

Takoj, ko je sodrug Petejan dobil pismo, mu je telefonično naznanil, da jemlje njegovo udeležbo na znanje ter mu garantira popolno svobodo govora. Knaflič je bil s tem odgovorom zadovoljen.

V četrtek, 29. julija je zopet pisal ekspresno pismo, v katerem prosi, naj se mu naznani, kje bo dogovorjeni shod ter se še enkrat priporoča sodrugu Petejanu, naj skrbi za mir. Tudi na to pismo je sodrug Petejan takoj telefonično odgovoril.

Tisto popoldne so sodrugi že izvedeli, da je zopet sklical tajni shod v Podgori, za katerega je izdal oklic, ki obsega 39 tiskanih vrst čez celo polo. Sklican je bil shod za 6^{1/4}, začel se je ob 7^{1/2} in udeležilo se ga je sedem oseb, izmed katerih sta bila dva delavca iz Podgore. Nekoliko socialistov, ki so se hoteli udeležiti, ni dobilo vstopa. Tukaj je pa Knaflič že naznanil sodrugu Petejanu, da se ne more udeležiti diskusije na javnem shodu, ker mu ne dovoli predsednik N. D. O. v Trstu, dr. Mandič, ki se to nedeljo ne more udeležiti shoda. V tem zmislu da je že pisal priporočeno pismo, v katerem odpoveduje diskusijo na javnem shodu.

Vprašati se mora, kaj ima Mandič tukaj opraviti. Prosil je Knaflič vendar zase in ne za Mandiča.

Podgorski sodrugi so vseeno priredili shod in to tudi naznanili Knafliču. Sedaj pa je odgovoril, da se ne more udeležiti shoda, ker nima časa ter da sklicateljev nič ne tangira, zakaj da ga nima. Torej: Sodrugu Petejanu je osebno odgovoril, da mu Mandič ne dovoli in on se mora pokoriti svoji centrali. V rekomandiranem pismu pa je pisal sodrugu Petejanu še tisti dan, da Mandič ne more priti to nedeljo, končno piše podgorskim sodrugom, da nima časa. V treh pismih se je torej vedoma ali nevedoma vsaj dvakrat, nemara pa trikrat zlagal. To je torej demaskirano junastvo gospoda Knafliča in s takim človekom se izključuje vsaka polemika. Pokazali smo njegovo značajnost v političnem nastopu in to je dovolj.

Politični položaj na Goriškem.

(Poročilo sodruga dr. Tume na goriški deželni konferenci.)

Konec.

Laži-liberalna stranka, kakor hitro je prišla s pomočje agrarne in socialno-demokratske stranke do večine v deželnem zboru, se je otresla agrarcev in udarila zavratno po socialni demokraciji, češ, da je nasprotna narodnosti. V deželnem zboru je na naravnost objesten način kazala svojo moč, dasi je bilo videti takoj, da se bije ves boj le za osebo Andreja Gabrščka, kateri so bili agrarci privesek. V bistvu je šlo za mesta v deželnem odboru in odsekih. Šele ob teh volitvah je narodno-napredna stranka pričela vršiti svojo organizacijo po deželi. Ali ker nima stvarnega programa in vzgojevalnega političnega dela, ne more vršiti, se je poslužila novega sredstva. Po celi napredni Goriški se je jelo peti in piti za narodnost in svobodo pod imenom «Zveza narodnih društev». Prireja se toliko in toliko veselje po vseh koncih in krajih. Karakteristično za politično malenkost v deželi je, da so te veselice neka opora stranki. Izven malega števila trgovcev in obrtnikov po deželi, ki iz gospodarskih interesov podpirajo boj proti klerikalizmu in se družijo v prepričanju, da se da pridobiti trgovska-obrtna zbornica in večina v deželnem zboru, pa stranka nima resnih pristašev. Narodno-napredna stranka tudi za te svoje najpristnejše pristaše ni storila ničesar; od leta 1899, ko bi se imela ustanoviti trgovska-obrtna organizacija, pa do danes ni izvršila nič, prav nič, razen da je razmetala prispevke, ki so jih založili trgovci in obrtniki.

Imamo torej proti sebi dobro organizirano klerikalno in puhlo narodno-napredno stranko. Prva ima jasen program s krepko duhovniško organizacijo in zadnje čase je anektirala velik del našega gospodarskega programa. Klerikalizem na Goriškem natihoma, a vzdržno dela. Tudi klerikalci prirejajo navadne kmečke veselice za mladino, bolj pridno pa zaupne shode v politično svrhu,

zbirajo zaupnike, inteligentnejše kmetovalce in jih uče politične in gospodarske organizacije. Bojim se, da to delo ne bo mnogo bolj uspešno nego površno «narodno» delo, in menda se utegne varati, ako kdo misli, da je klerikalizem premagana stvar. Pravim, da je klerikalna stranka tako močna kakor pri zadnjih volitvah, če ne bolj. To moramo konstatirati, ker nam je s tem računati.

Napredna stranka ima navidezno moč, ki sem je prej označil. Lahko pa trdimo, da je šibkejša nego je bila. Danes je prav tako primorana, da išče zaveznika tam, kjer je že enkrat dobila rešitev: pri prenovljeni kmečki stranki. Ako pojde ta še enkrat na limanice, potem utegnemo priti do istega uspeha kakor pri zadnjih volitvah. V socialno-demokratskih rokah bo, ali premagajo klerikalci ali naprednjaki.

Moramo se pečati še nakratko z novo kmečko stranko. Napravila si je konfuzen program: ostati hoče krščanska in pri tem pomagati kmetu. Noče se preveč zameriti duhovstvu, kmetu se hoče laskati z gospodarskimi frazami. Program sam jamči, da je ta stranka nemogoča, ako se ne demokratizira in ne loti vse drugače gospodarskih vprašanj. Ako si hoče opomoči, mora izločiti vse fraze in postati prava demokratska stranka. Danes socialno-demokratska stranka priznava, da je kmečko stališče nekako navskrižno z njenim, da kmeta ni mogoče kar tako organizirati skupno z delavci v socialno-demokratski stranki. To dokazuje vzgled na Francoskem, kjer je socialno-demokratska ideja najbolj razširjena, a socialno-demokratska stranka ne more pritegniti kmetov v svojo organizacijo, marveč le vspešno nastopa.

Socialna demokracija mora z veseljem konstatirati, da se je v goriškem kmetu vzbudil proletarski instinkt in prepričanje, da mu krade veleindustrija in veletrgovina plodove dela prav tako kakor delavcu, da je vir vse kmečke bede v kapitalizmu in nikjer drugod. Vzgojevalno lahko v tem zmislu vplivamo na kmečko ljudstvo, in menda bo goriško ljudstvo na Slovenskem prvo na tej poti lastne gospodarske organizacije. Ni naša naloga, dajati mu svete in vtikati se v njegovo organizacijo. Prepričan sem, da goriško ljudstvo vsled bede samo pride na to pot in takrat bo mogoč tudi skupen političen nastop.

S tem je pokazano, kako stališče je edino mogoče zayzeti socialno-demokratski stranki: Proč s klerikalizmom, proč z liberalizmom, čakajmo s puško v roki bližnje bodočnosti! Naša velika pot je jasno začrtana po ciljih svetovnega socializma, naš bližnji cilj je jasno začrtan v našem programu, naša bližnja pot v lastni krepki organizaciji.

Politični odsevi.

* O rekonstrukciji Bismarckovega kabineta, o kateri se je že dayno govorilo, ugibajo zdaj zopet političarji, ki se dolgočasijo. Nemško-nacionalna korespondenca pripoveduje: V političnih krogih zatrjujejo, da se v kratkem prično med vlado in strankami pogajanja radi rekonstrukcije ministrstva. Iz kabineta bi pred vsem imel izstopiti pravosodni minister dr. Hohenburger, a odstopiti bi imela tudi finančni minister vitez Bilinski in minister javnih del dr. Ritt. Na Bilinskega mesto bi prišel eden izmed poslancev poljske ljudske stranke. Nemci hočejo v rekonstrukcijo dovoliti samo pod pogojem, ako se jim obljubi, da ne postane minister nobeden izmed obstrukcionistov. — Za sedaj so to pač kombinacije.

* Sodba v antimilitarističnem procesu v Pragi se je izrekla v soboto 31. m. m. Obsojeni so trije zaradi zapeljevanja vojakov na kršenje službene dolžnosti vsak na 4 mesece težke ječe, poostrene mesečno z dvema postoma; dalje 4 zaradi istega zločina vsak na 5 mesecev težke ječe z enakimi postji, dalje 3 zaradi kršenja dolžnega spoštovanja do Nj. Veličanstva in do vladarske hiše vsak po 3 mesece težke ječe z 2 postoma na mesec. Torej je vseh obsojenih 11, ostalih 35 je oproščenih. Vložena je ničnostna pritožba. Tudi v parlamentu nameravajo češki poslanci spraviti zadevo na razgovor.

* Norosti nacionalnega šovinizma. «Rheinisch-Westfälische Zeitung» piše: Z ozirom na češke nastope proti Nemcem poznamo sredstvo, ki ga izdamo novemu kancelarju. V Nemčiji živi 50.000 Čehov od nemškega denarja in nemškega gostoljubja. Ker Nemci nočejo tekmovati s češkimi surovostmi, bi se priporočalo, da bi vlada z ozirom na bodočnost Nemcev urabala te Čehce, naj se v trikrat štiriindvajsetih urah pobere čez mejo. Obenem bi se moralo sosedni habsburški državni naznaniti, da nemške oblasti niso več zmožne, da bi varovale med nami prebivajoče Slovence pred eventualno silo.

* O bosenskem gospodarstvu, ki se zrcali v darilu begu Biševiču, smo pred kratkim poročali.

Z druge strani se javlja o tej stvari še sledeče: 1800 hektarov Biševiču darovanega gozda leži v okraju Petrovac in v vsem tem okraju ni niti enega kmeta bega Biševiča. 2. Ostali gozd leži v okraju Krupa, v katerem je vsega vkup sedem Biševičevih kmetov, ki so skupno z mnogimi stotinami drugih kmetov družin uživali pravico do uporabe tega dela gozda. 3. Ni res, da bi bila vlada vršila kake poizvedbe pri kmetih, predno je gozd odstopila, marveč so kmetje za celo stvar izvedeli šele, ko je prišla komisija, da gozd odmeri in postavi mejnike. Šele potem, ko so kmetje proti podaritvi vložili protest, je bosanska vlada tekom tekočega meseca pro forma odredila poizvedbe, ki pa nikakor niso mogle izpasti v prilog Biševiču. Vlada je torej begu z visokimi zvezami podarila do 12 sto hektarov gozda, medtem ko uboge kmete s kruto silo tira s svoje zemlje, katero so kmetje tekom desetletij iz gozda izpremenili v polja, in jim rusi domove. Nekatere vasi, ki so imele pravico uživanja v dotičnem gozdu, so popolnoma uničene, celo studenci za pitno vodo so jim vzeti. Kako draga «dedščina» je dotični gozd begu Biševiču, priča pa zlasti tudi dejstvo, da je že pooblastil dva odvetnika v Bihaču, da gozd prodasta, ki bo tako nedvomno prišel v roke brezvestnih špekulantov.

* Turški veliki vezir je izjavil, a so ne-utemeljene vesti, ki pripovedujejo, da pristopi Turčija trozvezi. Turčija hoče ostati nevtralna; ona želi prijateljstvo vseh držav, ne mara pa, vsaj za sedaj, nobene aliance. Utrditi pa mora prijateljske vezi z balkanskimi državami.

* O perzijskih razmerah pripoveduje ruska brzojavna agentura, da ni nova perzijska vlada nič sovražna Rusiji. Ustanovila se je celo stranka za perzijsko-rusko zblizanje; njen odbor v Teheranu je res poslal po deželi ukaz, naj se povsod ustavi protiruska agitacija.

* Ruski zunanji minister Izvolzki je v pogovoru z nekim časnikarjem povdarjal prijateljstvo med angleško in rusko vladarsko rodbino in med obema državama. To prijateljstvo, da je močna garancija evropskega in izvenevropskega miru. Predvsem je Perzija primera te prijateljske zveze. Rusija bo takoj umaknila svoje čete iz Perzije, kakor hitro bodo tam zopet urejene razmere. Upati je tudi, da bodo težkoče radi Krete prav kmalu premagane in zadeva mirnim potom rešena na način, ki bo vse prizadete zadovoljil.

* O španskih dogodkih se javlja iz Madrida: Vest, da so uporniki več nun sežgali žive, je popolnoma izmišljena, res pa je, da so revolucionarji umorili več duhovnikov, ki so bili pri ljudstvu skrajno nepriljubljeni. V Barceloni je zgorela biblioteka piaristov, ki je obsegala 80.000 zvezkov.

* V Maroku imajo Španci hudo smolo. Berlinski «Tageblatt» javlja z dne 5. t. m. iz Melife: Kabili so se ponoči navalili na oddelek generala Imasa in ga popolnoma potolkli. Izgube Špancev so silno velike. Posebno je veliko število padlih častnikov.

* O krečanskem vprašanju se je izrazil veliki vezir: Mi bomo do skrajnosti branili svoje pravice do Krete. Naj se zgodi, karkoli hoče, Turčija noče izgubiti in ne bo izgubila tega otoka. — Iz Carigrada se javlja: Turška vojna uprava se z nervozno hitrostjo pripravlja na vojno z Grško. Na grški meji je zbrana ogromna armada, ki je vsak trenotek pripravljena, da udari preko meje. Iz Carigrada odhajajo nepretrgoma posebni vlaki, ki prevažajo vojaštvo in streljivo v Tesalijo.

Shodi.

Gillice pri Ljubljani. V petek, 30. julija, je bil na vrtu gostilne «Amerika» jako lep shod, kateremu je predsedoval sodrug Tokan. Zapisnikar je bil sodrug Pajntar. O dnevnem redu: «Zaključenje državnega zbora in delavsko ljudstvo» je poročal sodrug Etnin Kristan ob viharnem odobravanju navzočih. Po zaključni besedi sodruga Tokana se je končal lepi shod.

Jesenice na Gorenjskem. V nedeljo, 1. avgusta popoldne je bil tukaj jako dobro obiskan shod, na katerem je poročal sodrug Anton Kristan o zaključitvi državnega zbora. Ostro je kritiziral klerikalce in vlado, čemur so zborovalci burno pritrdjevali. Predložena resolucija se je soglasno sprejela.

Dopisi.

Trst. (Pomanjkanje pitne vode.) Trst ni bil nikdar zadostno preskrbljen z zdravo pitno vodo. Staro je to vprašanje kakor Metuzalemov brada. Če je vreme deževno, se gre. Pred par leti se to ni slo. Ob deževnem vremenu morje narasča in je pred leti, vsikdar kadar je narastlo, naliho v izvirek v Brojenici, ki je tik morja in leži nižje od morja. Pa smo imeli umazano in slano vodo. Sedaj so to vendar poravnali. Ampak kadar le nekoliko časa ni dežja, smo z vodo na suhem. Sedaj je spet premalo vode. Zlasti prebivalci na višjih krajih mesta, kakor n. pr. Kjadin, Sv. Jakob, Verdea i. t. d. občutijo to zelo. Kar po pol dneva so včasih brez vode. Tako se godi sedaj. In se bo godilo jutri in pojutrašnjim, pa kdo ve, do kdaj. Na našem magistratu se pečajo z vprašanjem, kako bi rešili to pomanjkljivost. Pravijo da bodo, pa baš sedaj ne. Gospoda namreč nima časa. Sedaj se bavijo temeljito z vprašanjem o narodnem izdajstvu ital. sodrugov. Pa jim nedostaja časa,

da bi se bavili z vodo. Izdajstvo je važnejše vprašanje nego pitna voda. In ljudstvo samo se bolj baje zanima za prvo vprašanje. Po časnikih se opijani z baharijami o izdajstvu, pa se pozabi na vodo. In ljudstvo je zelo čudno. Treba ga je opozoriti, da je žejno. Pa skoraj se ne verjame. Koliko je bilo že načrtov predlaganih in studiranih za rešitev vprašanja o pitni vodi. Trst je že zelo narastel, odkar so začeli to študirati. In študirajo se vedno. In vse kaže, da se bo stvar zavlekla na grške čase. In gospodje, ki so dosedaj sedeli in ki bodo še sedaj sedeli v večini v mestnem svetu, imajo s svojega stališča prav, da ne dajo ljudstvu zdrave pitne vode. Hudirja! Ako bi jo enkrat dali, potem je ne bi mogli več obvolitvah izneva obljubljati. In ker ljudstvo zelo rado verjame obljubam, pa naj ostane brez vode.

Strokovni pregled.

Odbore in zaupnike strok. organizacij ljubljanskih se še enkrat opozarja, da delegirajo za jutri v nedeljo, 8. avgusta, ob 10. uri dopoldne kolikor mogoče veliko število članic in članov v društvene prostore, kjer se bo določilo podrobnejše delo glede na veliko delavsko veselico dne 22. avgusta t. l. Kdor bi ne bil drugače obveščen ali povabljen, naj mu zadostuje to povabilo. Vsi delavoljni, jutri na sestanek: Za pripravljali odbor: Kocmur.

Socialni pregled.

**** V katoliški tiskarni v Zagrebu** se nadaljuje stavka.

**** V Celovcu** je izbruhnila stavka v Gutenberghausovi tiskarni.

**** Škotaki lastniki rudnikov** so opustili svoje zahteve glede na znižanje minimalne plače, vsled česar je izostala nameravana splošna rudarska stavka v Veliki Britaniji.

Domače vesti.

— **V uredništvu katoliškega «Slovenca»** zamenujejo očitno falotstvo z duhovitostjo in nesramnost s pogumom. Le tako si je moči razlagati infamno zlagano klobasarijo o shodu železnih delavcev, ki je bil v pondeljek v Ljubljani. Zmašilo, ki ga imenuje «Slovenec» poročilo, ne more imeti drugega namena, kakor zbegati delavce v trenutku, ko jim je sloga in jasnost najbolj potrebna. Ne oziramo se na stvarne napake, ki bi se lahko smatrale za navadne pomote, n. pr. da je sklicala socialno-demokratska stranka shod, dočim ga je sklicala železničarska organizacija i. t. d. Toda tendenca celega skozinsko zlaganega poročila je strupena kakor gadov pik in če bi bil «Slovenec» plačan od stavbnega ravateljstva, da škoduje gibanju delavcev, ne bi mogel čakati bolj infamno. Morda misli abecedar, ki je sestavil to «poročilo», da se lahko kaj postavlja; če ga prebere danes se enkrat, se mu bo morda od daleč zasvetilo, da ni v celi dolgi klobasariji za vinar soli; s tem, da je namakal svoje pero v smrdljiv strup, ni dokazal nič drugega, kakor da ima pač rad opraviti z blatom. Seveda, če to «Slovenčeve» veseli, jim ni mogoče braniti.

— **O socialno-demokratskih tolovajstvih v Barceloni** tarna «Slovenec» v Ljubljani. Mi bi morali biti pravzaprav ponosni na to. Po «Slovenčevem» pisanju bi morala biti cela revolucija na Španskem izključno delo socialne demokracije in če bi bila naša stranka tam res že tako izredno močna, bi nas moralo to prav izredno veseliti. Ampak če bi se zdaj bahali, bi bili tembolj zmanjšani pozneje, ko se bo izkazala vsa resnica, pa smo za to rajši že od začetka skromni. Socialna demokracija je na Španskem pač vprizorila protestno stavko proti vojni, a zaslugo za oboroženo revolucijo mora skromno odklanjati. Sicer pa bi tako imenitni zgodovinarji, kakršni so «Slovenčevci», že lahko vedeli, da pride na Španskem tudi brez socialnih demokratov prav lahko do revolucije in če naskočijo razdraženo ljudstvo posebno rado samostane, se tudi temu ne bi smeli čuditi tako ekselentni historičarji. Navada je že od nekdanj ta, da zadene ljudska jeza v revoluciji najprej in najmočnejše tistega, ki je prizadejal narodu največ budega. Španskemu ljudstvu pa je marsikdo pil kri, toda tako vztrajno, tlako dolgo, tako brezsrčno nihče ne kakor popi in fratri. Sedanji španski dogodki so pravzaprav tudi mene tekel fares našim klerikalcem. Ali so zato tako besni nad špansko revolucijo?

— **Kmečka stranka na Goriškem** pojde pri deželnozborskih volitvah samostojno v boj, ne odklanja pa pomoči od nobene stranke. Tako je sklenil in objavil izvrševalni odbor kmečke stranke. Rep te resolucije se pa zdi ne le nam, ampak še marsikom tako nejasen, da bi storila kmečka stranka prav, če bi nekoliko pojasnila, kaj misli pravzaprav s tisto neodklonjeno pomočjo.

— **Ponesrečil je v Trbovljah rudar Valentin Pusnik.** Vsled padca pri delu si je zlomil obe nogi ter so ga prepeljali v Ljubljano v deželno bolnišnico.

— **Železniška nesreča.** Dne 29. julija sta pri Sterzingu na Tirolskem trčila dva vlaka skupaj. 25 oseb je ranjenih.

— **Zgradba nemškega gledališča v Ljubljani** je gotova stvar. Z zgradbo se prične na bivšem

Cenkerjevem posestvu ob Gradšču in Erjavčevi cesti še letos. Podrobne načrte bo izdelal arhitekt Aleksander Graf, ki je zgradil dunajsko ljudsko opero. Tako poroča «Slovenec».

— **Utonil je pri skupnem kopanju** šolarjev v Ormožu učenec tretjega razreda slovenske šole za okolico, I. Kirič, posestnikov sin iz Hardeka.

— **Oče zabodel sina radi krompirja.** V vasi Škilčev pri Zlataru na Hrvaškem se je že dolgo časa kregal s svojimi sinovi stari Tomo Prlaj. Ko je v nedeljo zjutraj njegov sin Stjepan, ki je namješčen v trgovini Jenka Geltza ml. v Zlataru, prišel domov, da nakoplje nekaj krompirja, mu je oče to prepovedal. Sin se za očetovo prepoved ni brigal in kopal krompir dalje, češ, da žena mora jesti. Starec se je radi tega silno razsrdil, tekel je domov in priletel nazaj z dolgim nožem, katerega je zabodel sinu v srce. Sin je bil takoj mrtev.

— **Ljubljanske sodruge,** ki jim bo okrajni odbor tekom prihodnjega tedna doposlal vabila, se pozivlje, da se jim zanesljivo odzovejo. Kdor bi pomotoma ne dobil vabila, zglesi naj se ob navedenih večernih urah v lokalu politične organizacije (upravnništvo „R. P.“), kjer dobi vabilo in vse potrebne informacije. I. Kocmur, predsednik.

Zadnje vesti.

Politični položaj.

Dunaj, 6. avgusta. Za 17. avgusta je povabil predsednik poljskega kola, dr. Glombinski, voditelje vseh neobstrukcionističnih strank na konferenco klubskih načelnikov v rdečo dyorano državnega zbora. Posvetovati se je o predlogih, ki bi zagotovili delavnost državnega zbora in češkega deželnega zbora. Socialno-demokratska zveza ima pred to konferenco svojo sejo.

Linec, 6. avgusta. Nemški minister rojak Schreiner je imel tukaj zaupno posvetovanje z raznimi nemško-nacionalnimi poslanci. Baje se je govorilo o rekonstrukciji ministrstva.

Španija in Maroko.

Berlin, 6. avgusta. «Tag» ima sledeče poročilo o divjanju španske soldateske v Barceloni: Po naznanilih generalnega kapitana je zahtevala «barcelonska bitka» doslej približno toliko žrtev kolikor boj na Kifu, namreč 1000 mrtvih in 2000 ranjenih. General Santiago je imel za potlačanje nemirov štiri pešpolke, dva lovška bataljona, tri konjeniške polke in osem stotnj Guardia civil. Posrečilo se mu je, nagnati velik del ustašev v okraje Clot in San Martin de Provençals. Ulice je dal prazniti z ognjem iz strojnih pušk. Ustaši so odgovarjali, streljaje z barikad, z balkonov, s strehi in iz oken. Čeprav so se sila hrabro bojevali, so se morali končno vendar vdati. Baje so jih cele stotine kratkoma postavili ob zid in postreljali (kakor je Gallifet moril komunarde!). Za trenotek je bil mir. Kmalu pa so se pri generalu oglašali sli iz vseh obrežnih mest, naznanjajoči, da se povsod dviga revolucija. Železnice in druge prometne proge so pa razdejane, tako da prihaja vojaštvo prav težko do svojega cilja.

Melila, 6. avgusta. Včeraj so Mavri naskočili španski transport, ki se je moral vrniti. Ko je prišel vojaški oddelek za obrambo, so ga sovražniki tudi napadli, toda končno so bili odbiti.

Madrid, 6. avgusta. «Imparzialu» javljajo iz Melile: V nekem brlogu skriti Mavri so streljali na skupino častnikov, med katerimi je bil general Marina.

Pariz, 6. avgusta. Iz Maroka prihaja poročilo, da je v Melili voda pičila, ker so Kabili poškovali vodovod. Položaj je za Špance nevaren, ker niso pripravljeni za boj, ki bi jih morda rešil.

Madrid, 6. avgusta. Uradna vest iz Melile pravi: Mavri napadajo v večjem številu kakor doslej izpostavljene straže. En Španec je bil ranjen. Na nodorski planjavi se je kazala sovražna kavalerija, ki se je pregnala s topovi. Dva španska vojaka sta bila ranjena, ko so Kabili napadli špansko vozovje.

London, 6. avgusta. Maročanskemu sultanu se je baje predložil španski račun za vojno odškodnino na 20 milijonov pezeta. Mulej Hafid odklanja račun, češ, da so Španci sami povzročili vojno.

Krečansko vprašanje.

London, 6. avgusta. Iz Kaneje se naznanja, da ima vlada velike težave s odstranjevanjem zastav, ki niso dovoljene. Vendar se mir ni kalil.

Carigrad, 6. avgusta. V Manastiru je bil veliki shod radi krščanskega vprašanja. Ko so bili v Carigradu ministri pravkar zbrani na posvztovanje, se je veliki vezir z monastirskega shoda telefonično interpeliral in je odgovoril pomirjevalno. V mnogih drugih krajih so shodi radi krečanskega vprašanja.

Carigrad, 6. avgusta. Turška vlada misli nastopati proti krščanskemu metropolitu radi razobešenja grške zastave. Uvede se sodnijska preiskava.

Atene, 6. avgusta. Grški oficijelni krogi so v skrbeh radi razpoloženja, ki vlada na Turškem

glede na Kreto ter zatrjujejo, da Grška ni odgovorna za to, kar počenjajo Krečani.

Pariz, 6. avgusta. Provizorična vlada se trudi, da bi se narodna zastava razobešala le ob nedeljah, toda vojniki milice in orožniki prestopajo prepoved.

Pariz, 6. avgusta. Turški ministrski svet je včeraj sklenil, da počaka štiri dni na rezultate obravnavanja varstvenih sil in če bodo uspehi nepovoljni, pošlje Grški noto, ki bo zahtevala, da se odpokličejo grški častniki in grška milica s Krete.

Pariz, 6. avgusta. «Tems» ima iz Kaneje poročilo, da so storiли konzuli varstvenih sil pri kretske vladi korake, da se 1. ne razobeša grška zastava na posebno vidnih točkah in na nekdanji mednarodni vojašnici. 2. Da se ne pošiljajo deputacije na Grško. 3. Da se ne predlagajo kretske sodbe najvišjemu sodišču v Atenah, dokler ni rešeno kretske vprašanje. Kretska vlada je baje pritrdila vsem trem točkam, drugi pa le za slučaj, če ni nobenih volitev na Grškem. O zastavi je vlada dejala, da imajo po njenem mnenju Krečani pravico, razobešiti vsako zastavo, ki jim ugaja.

Generalna stavka na Švedskem.

Stokholm, 6. avgusta. Ker stavka ni političnega, temveč čisto gospodarskega značaja, so poštni in železniški zavodi za sedaj izvzeti iz štrajka. Delavstvo je razburjeno, ker oblasti mirno trpe, da so kapitalisti v Stokholmu organizirali bando za stavkokaze, ki jo imenujejo «meščanski varnostni zbor» in ki so jo oborožili. Vojaštvo ima nalog, da zasede železniške proge in mostove. Tudi v drugih industrijskih mestih delajo obsirne vojaške priprave, ki merijo večinoma na to, da se provocira delavstvo.

Eskistuna, 6. avgusta. Vodstvo državne tovarne za puške je odgovorilo delavski deputaciji, ko je naznanila sklep o stavki, da ne more s svoje strane ustaviti prometa, da pa ne bo radi stavke nobeden delavec oškodovan, temveč se po končani stavki vsi zopet sprejmejo.

Francozi zasedajo oazo v Sahari.

Carigrad, 6. avgusta. «Turquie» naznanja, da je francoski vojaški oddelek zasedel Džanet v Tripolitani. Džanet je oaza v južnozpadnem delu tripolitanske pokrajine Tesan, radi katere je bil že pred 3 leti spor med Francijo in Turčijo. Turška vlada je že zahtevala pojasnila.

Carigrad, 6. avgusta. Iz Tripolisa se javlja, da so Džanet zasedli francoski kolonialni vojniki, katerih je bilo 200 mož. Kmalu pa je prišlo 150 italijanskih vojakov s topom, ki so pozvali Francoze, naj zapuste prostor, češ, da je italijanski. Francozi so to odklonili, ker je doslej le med Turčijo in Francijo prepir radi posestvi. V turški zbornici se bo interpeliralo radi tega.

Carigrad, 6. avgusta. Vse tursko časopisje se bavi z dogodkom na Džaneti. Francoski zunanji minister Pichon je baje že obljubil, da se odpokliče francosko vojaštvo.

Nezgoda ladje. Trst, 6. avgusta. Iz Benetke se naznanja, da se je morala ladja «Fausto Cossulich» Austro-Americane, ki je ponoči zapustila luko, vrniti vanjo, ker je dobila luknjo pod vodo. Pričakuje se druga ladja Austro-Americane.

Kaj je treba tajiti? Dubrovnik, 6. avgusta. Vesti, da je prišlo na evharističnem kongresu do spora med hrvatskimi in italijanskimi duhovniki, so neutemeljene. V Dubrovniku je najlepši mir.

Veleizdajniški proces. Zagreb, 6. avgusta. V procesu proti Srbom se je prigodila nova senzacija. Nastić je nenadoma zapustil Zagreb. Dan prej je zagovornik dr. Popović predlagal, naj se zaslusita Nastićeva prijatelja Šarić in Jovanović. Šarić, ki je zdaj korporal v Gradcu, bi imel izpovedati, da ga je Nastić najemal za atentat z bombami proti vladnemu poslopiju v Sarajevu; Jovanović bi imel pričati o Nastićevem načrtu, da bi se metale bombe proti vojakom, nadalje bi imel izpovedati, da so bile Nastićeve izjave v cetinjskem procesu prej dogovorjene s predsednikom, dalje da je Nastić po končanem procesu potrdil črnogorski vladi sprejem 20.000 dinarjev, za katere so ga pa njegovi tovarisi ogoljufali. Očitno so postali Nastiću ti predlogi presitni, pa jo je rajši odkuril iz Zagreba.

Srbsko posojilo. Belgrad, 6. avgusta. Francoske banke odklanjajo srbsko posojilo, ker so dobile poročilo, da utegnejo nastati v jeseni velike homatije v Srbiji.

Kralj Peter. Belgrad, 6. avgusta. Kraljeva bolezen je arteriosclerosa (zapnenje žil); njegovo stanje je nevarno. Princ Jurij je zelo nemiren; baje misli na vsak način preklicati svoj odstop od nasledništva.

Angleži v Indiji. London, 6. avgusta. V zbornici poslancev je podtajnik za Indijo, Master of Elibank, včeraj vložil indski proračun. O političnem položaju je dejal, da ne bo kazala vlada napram «anarhističnemu nasilju» in napram upornim dejanjem «nobene slabosti». Če bo treba, se bodo agitatorji izgnali iz dotičnih okrajev. Priznal je, da so potrebne reforme v upravi Indije, a da jih vlada ne predlaga iz strahu. (?)

Kavarna
'Union' v Trstu
ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

52-28
:: Našim rodbinam priporočamo ::
Kolinsko cikorijo!

Restavracija International

v Ljubljani

Resljeva cesta št. 22
se priporoča.

Točijo se **pristna vina in sveže pivo**. Na razpolago je vrt, kegijišče in salon.

Se priporoča

Marija Petrič
restavratorka.

51-11

Ceniki zastoj in
poštne prosto!

Pozor!

Kdor želi imeti dobro uro, naj jo zahteva z znamko «Union», ker te ure so najbolj trpežne in natančne. Dobe se pri:

Fr. Čudnu
uraru in trgovcu
v Ljubljani

delničar in zastopnik
švicarskih tovarn
«Union» v Bielu in
Genovi. 40-20

Modna trgovina. P. MAGDIČ

Ljubljana
nasproti glavni pošti

priporoča: 85-15

vse modne in nakitne predmete, potrebščine za krojače in šivilje, damsko perilo, bluže, hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine, :: zastave, trakove in znake. ::

Klobuke za dame in deklice.
Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek : za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke, tkano barvasto in belo perilo, kravate, rokavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno dole spomladne in letne obleke, površnike, dežne plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina v Ljubljani = A. Lukič

52-42

Pred škofijo št. 19.

Ustanovljena 1847.

52-27

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in gosposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d. Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško in žensko blago pri 52-36

sv. Cirilu in Metodu

Ljubljana, SINGERJEVE ULICE 1.

BLUZE

v težki svili, volni in drugim modnim blagu, v krasnih modelih, naj-novejša modna krila, kostume, dežne plašče, otročje obleke, krstno opravo, prepasnice, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-finejše otročje kapice, klobučke, plaščke, pariške modroce, nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine zavratnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo perilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Kristofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene radi male režije brez konkurence. 52-38

Stanovanja

v Rožni dolini št. 204

se oddajo s 1. novembrom t. l. Jako prilična za delavce. — Poizve se istotam vsak dan od 4. ure 3-3 popoldne do 8. ure zvečer.

52-43
Svoji k svojim!
Lud. Černe
zlatar in trgovec z urami
ter zapriseženi sodnijski cenilec
Ljubljana, Wolfove ulice 3.
Izborna zaloga briljantnega blaga, zlatnine, srebrnine in raznih ur.
Častna delavnica
za popravila in nova del a.
Cene najnižje. Solidna postrežba.

AUSTRO-AMERICANA
TRISTE NEW YORK
Polniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni
za nesljivo potovati naj se odločijo
Simon Smetec
v Ljubljani Kolobovarska ulica št. 1
Kakor tudi v Ljubljani, Ljubljana

Telefon št. 177 52-17
L. Tomažič
zaloga piva
v Spodnji Šiški pri Ljubljani.
Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam
**zagrebško in
: češko pivo :**

Največja zaloga, najboljša in najcenejša tvrdka za naročevanje osir. nakupovanje!

Čopčev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.
Lakov, pristnih angleških za vozove.
Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/3, 1/4 in 1 kg. 104-68
Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-lepše mazilo za trde in mehke pode.
Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvastega za pode; najcenejše in najboljše.
Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.
Brunolna za barvanje naravnega lesa in pohištva.
Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Madžoba za usnje.
Oljnatih barv, priznani najboljših.
Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.
Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.
Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpeznega.
Glpsa, alabasterskega in štukaturnega.
Karbollneja, najboljšega.
Fasadnih barv za apno.
Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.
Kleja za mizarje in sobne slikarje.
Vzorov za slikarje, najnovejših.

Ustanovljeno 1. 1832. **Adolf Hauptmann v Ljubljani** Ustanovljeno 1. 1832.
I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.